

ISSN 1729-7206
ISSN 3041-1629 (print)

ВІСНИК
економічної
науки
України

науковий журнал

2025

№ 2 (49)

Київ

Науково-редакційна рада:

О. І. Амоша, акад. НАН України (голова ради);
В. М. Геєць, акад. НАН України (заступник голови);
Б. В. Буркинський, акад. НАН України

Редакційна колегія:

чл.-кор. НАН України, д-р екон. наук Ю. С. Залознова (головний редактор);
д-р екон. наук В. І. Ляшенко (відповідальний секретар);
д-р екон. наук Б. М. Андрушків;
д-р екон. наук І. В. Басанцов;
д-р екон. наук Н. Ю. Брюховецька;
д-р екон. наук Олексій Квілінський (м. Домброва-Гурниче, Польща);
д-р екон. наук М. Є. Рогоза;
д-р екон. наук Є. В. Савельєв;
д-р екон. наук Ю. М. Харазішвілі;
канд. екон. наук Н. В. Трушкіна

Засновники: Інститут економіки промисловості НАН України,
Академія економічних наук України.

Заснований у 2004 р.
Виходить два рази на рік.

Ідентифікатор медіа R30-02854
(згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення
і радіомовлення від 28.03.2024 р. №1054).

Журнал внесено до Переліку наукових фахових видань України (категорія «Б»)
(наказ Міністерства освіти і науки України від 17.03.2020 р. № 409).

Рекомендовано до друку вченою радою Інституту економіки промисловості НАН України
(протокол № 14 від 26 грудня 2025 р.).

Видання включено до міжнародної наукометричної бази
Research Bible (Токіо, Японія)
та індексується вільно доступною системою GoogleScholar

Матеріали друкуються українською та англійською мовами.

Точка зору редакції не завжди збігається з точкою зору авторів.
Відповідальність за точність наведених фактів, прізвищ, цитат несуть автори.

При передрукуванні посилання на «Вісник економічної науки України» є обов'язковим.

Вячеслав Іванович Ляшенко,*д-р екон. наук, професор,*

ORCID 0000-0001-6302-0605

e-mail: slaval.aenu@gmail.com;

Ірина Павлівна Петрова,*канд. екон. наук, старший дослідник,*

ORCID 0000-0002-0515-5349

e-mail: msirynapetrova@gmail.com;

Микола Єгорович Рогоза,*д-р екон. наук, професор,*

ORCID 0000-0002-5654-7385

e-mail: rogoza.ne@gmail.com;

Анатолій Іванович Землянкін,*канд. екон. наук, старший науковий співробітник,*

ORCID 0000-0002-7746-2241

e-mail: anatoliy.zemlyankin@gmail.com

Інститут економіки промисловості НАН України, м. Київ

ОЦІНКА СМАРТ-ТРАНСФОРМАЦІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Постановка проблеми. Полтавська область традиційно посідає вагомe місце в економічному просторі України завдяки концентрації унікального поєднання ресурсних, промислових та аграрно-технологічних активів. Регіон є одним із ключових центрів нафтогазової інженерії, агробіотехнологічних виробництв, харчової переробки та логістичних вузлів, що визначає його значення у формуванні національної енергетичної та продовольчої безпеки. Водночас повоєнні виклики актуалізували для територіальних громад області необхідність переходу від інерційних і ресурсно орієнтованих моделей розвитку до нової парадигми, заснованої на смарт-трансформаціях, цифровізації та інноваційній модернізації локальних економік.

Смарт-трансформації передбачають глибоку перебудову управлінських, виробничих, інфраструктурних і соціальних процесів на основі цифрових технологій, використання даних, інтелектуальних рішень та принципів смарт-спеціалізації [1-5]. Для Полтавської області такий підхід є критично важливим не лише з погляду відновлення пошкоджених активів, а й з позицій забезпечення довгострокової конкурентоспроможності територіальних громад у повоєнний період, зокрема їх здатності інтегруватися у європейські виробничі, логістичні та інноваційні ланцюги доданої вартості.

Разом із тим реалізація смарт-модернізації на місцевому рівні ускладнюється низкою системних обмежень. Значна частина територіальних громад Полтавської області характеризується недостатньою кадровою спроможністю, що проявляється у дефіциті фахівців з цифрової трансформації, інвестиційного менеджменту, проектного управління та аналітики даних. Фінансова обмеженість громад змушує можливості запуску масштабних інфраструктурних і технологічних проектів, тоді як доступ до міжнародних фінансових та інституційних інструментів залишається фрагментарним і несистемним. Додатковим бар'єром виступає нерівномірність рівня цифровізації – від окремих громад із відносно розвинутою цифровою інфраструктурою до територій, де базові цифрові сервіси фактично відсутні.

Суттєвою проблемою є також відсутність у більшості територіальних громад цілісних програм і стратегій смарт-розвитку, які б поєднували завдання цифрової трансформації з економічною модернізацією та інституційним посиленням. Наявні стратегічні документи здебільшого зосереджені на традиційних напрямках розвитку – комунальній інфраструктурі, аграрному секторі, благоустрої – і недостатньо враховують сучасні пріоритети, зокрема розвиток цифрових платформ управління, інноваційних і кластерних форм організації виробництва, зеленої енергетики, переробних виробництв, логістичних рішень, а також механізмів інтеграції у міжнародно-публічно-приватне партнерство. У результаті територіальні громади не використовують повною мірою потенціал диверсифікації локальної економіки та підвищення її технологічності.

За таких умов виникає об'єктивна потреба у розробленні цілісної, адаптованої до територіальної специфіки Полтавської області індикативної системи оцінювання смарт-трансформацій територіальних громад, яка дозволила б виявляти структурні дисбаланси, визначати точки зростання та формувати обґрунтовані портфелі проектів повоєнного відновлення. Не менш важливим є формування моделей інституційної, фінансової та партнерської підтримки громад із використанням інструментів ЄС, державних програм, механізмів публічно-приватного партнерства та локальної мобілізації ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика смарт-трансформацій регіонів і територіальних громад набула широкого висвітлення у працях вітчизняних науковців. У центрі уваги перебувають питання цифровізації економіки, переходу до Індустрії 4.0, формування смарт-спеціалізації та нових підходів до регіональної політики й управління розвитком громад. У роботах українських дослідників [6-9] акцентується, що впровадження цифрових, інтелектуальних і автономних технологій істотно змінює структуру економічних систем, механізми створення доданої вартості, просторову організацію виробництва та роль регіонів у національній економіці.

Значний масив досліджень присвячено концепціям «розумного міста» та «розумної громади», у межах яких аналізуються інструменти електронного врядування, відкритих даних, цифрових сервісів, смарт-мобільності, енергоефективності та кліматичної нейтральності. У працях, що розвивають підхід смарт-спеціалізації, наголошується на необхідності виявлення унікальних комбінацій ресурсів, компетенцій і технологій, формування інноваційних кластерів та ланцюгів доданої вартості за участі бізнесу, науки й органів влади [10–12].

Окремий напрям становлять дослідження, присвячені публічно-приватному партнерству та механізмам фінансової підтримки інфраструктурних і інноваційних проєктів на регіональному та місцевому рівнях, зокрема з використанням міжнародних форматів партнерств [13–16]. Водночас у більшості наукових робіт смарт-трансформації територіальних громад розглядаються фрагментарно, без урахування специфіки повоєнних умов розвитку.

Попри наявність розвиненої теоретичної бази, недостатньо опрацьованими залишаються питання формування цілісних моделей оцінювання смарт-трансформації саме територіальних громад у повоєнний період, коли на розвиток суттєво впливають ризики безпеки, втрати інфраструктури, міграційні процеси, обмеженість фінансових ресурсів і зсув пріоритетів у бік відновлення критичних систем. Також бракує досліджень, у яких інтеграція інструментів публічно-приватного партнерства (ППП) міжнародно-публічно-приватного партнерства (МППП) розглядається як складова смарт-трансформації на рівні конкретних регіонів, зокрема Полтавської області.

Отже, наукова прогалина полягає у відсутності комплексного підходу до розроблення індикативної системи оцінювання смарт-трансформації територіальних громад у повоєнних умовах з урахуванням територіальної специфіки, ризиків безпеки та можливостей міжнародно-публічно-приватного партнерства.

Метою статті є здійснення індикативного оцінювання смарт-трансформації територіальних громад Полтавської області на основі показників цифрової трансформації, виявлення просторово-структурних дисбалансів і формування типології смарт-профілів громад, а також обґрунтування диференційованих інструментів їх прискорення у повоєнний період, зокрема із застосуванням механізмів публічно-приватного партнерства / міжнародно-публічно-приватного партнерства (ЄС–Україна–громади).

Методичну основу дослідження становить використання Індексу цифрової трансформації територіальних громад / регіонів України, розробленого командою регіональної цифровізації Міністерства цифрової трансформації України, як індикативного інструменту оцінювання рівня цифрової зрілості [17–19]. Водночас у межах даної роботи індекс не розглядається як прямий показник смарт-трансформації, а використовується як аналітичний проксі, що відображає сформованість ключових передумов цифрових змін на місцевому рівні.

Принциповим методичним обмеженням індексу є його орієнтація переважно на адміністративно-сервісний та інфраструктурний виміри цифровізації, тоді як економічні ефекти цифрових змін (зростання продуктивності, трансформація бізнес-моделей, інтеграція у цифрові ланцюги створення вартості) представлені опосередковано та фрагментарно. У зв'язку

з цим інтерпретація інтегральних значень індексу здійснюється з урахуванням компонентної структури та внутрішніх дисбалансів між окремими складовими.

Особливу увагу в методичці приділено обробці нульових значень індексу, які не можуть трактуватися як повна відсутність цифрових процесів у громадах. Такі значення інтерпретуються як індикатори дефіциту або відсутності первинних даних, обмеженої участі громад у системі моніторингу чи методичних збоїв вимірювання. З метою уникнення статистичних викривлень громади з нульовими показниками розглядаються як окремий аналітичний клас і не включаються до типологічних порівнянь.

Для поглиблення аналітичних висновків застосовано поєднання рейтингового, компонентного та квартильного аналізу, що дозволило виявити просторову асиметрію цифрової трансформації та ідентифікувати стійкі структурні патерни дисбалансів. Такий підхід забезпечує перехід від формального вимірювання цифрової зрілості до змістовної інтерпретації смарт-траєкторій розвитку територіальних громад.

Таким чином, використання індексу цифрової трансформації в межах дослідження має індикативно-аналітичний характер і слугує підґрунтям для розроблення типології смарт-профілів громад, а не самоціллю кількісного оцінювання. Це дозволяє інтегрувати результати індексного аналізу у ширший контекст смарт-трансформацій та повоєнної структурної модернізації регіональної економіки.

Виклад основного матеріалу. Індекс цифрової трансформації регіонів України розроблений командою регіональної цифровізації Міністерства цифрової трансформації України та є одним із ключових інструментів оцінювання ефективності діяльності заступників голів обласних військових адміністрацій з питань цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації (СДТО) у 24 областях країни [20–22]. Застосування даного індексу дає змогу комплексно оцінити рівень цифрової зрілості регіонів у розрізі окремих сфер, інституційну спроможність місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування впроваджувати державні цифрові рішення на регіональному та місцевому рівнях, а також ступінь реалізації стратегічних цілей держави у сфері цифрової трансформації та цифровізації.

Результати вимірювання індексу цифрової трансформації Полтавської області у 2022–2024 роках (табл. 1) свідчать про відносно високі позиції регіону на загальнонаціональному тлі, а також про наявність суттєвих структурних змін у динаміці окремих компонентів цифрового розвитку. У 2022–2023 роках інтегральне значення індексу по Полтавській області (0,814 та 0,833 відповідно) істотно перевищувало середній показник по Україні (0,651 та 0,632), що вказує на підвищену інституційну готовність регіону до впровадження цифрових рішень навіть в умовах воєнних викликів.

Водночас у 2024 році зафіксовано зниження інтегрального індексу Полтавської області до 0,640, що, з одного боку, залишається вищим за загальноукраїнський рівень (0,497), а з іншого – свідчить про уповільнення темпів цифрової трансформації та вичерпання екстенсивних резервів цифровізації. Така динаміка відображає перехід регіону від фази швидкого нарощування цифрових рішень до складнішого етапу їх інституційного, сервісного та економічного закріплення.

Таблиця 1. Індекс цифрової трансформації Полтавської області

Складові індексу	2022	2023	2024
Індекс по Україні	0,651	0,632	0,497
Індекс по Полтавській області	0,814	0,833	0,640
Інституційна спроможність	0,800	0,800	0,937
Розвиток інтернету	0,894	0,917	0,964
Розвиток ЦНАП	0,905	0,709	0,593
Режим без паперів	0,967	0,902	0,763
Цифрова освіта	0,880	0,936	0,742
Візитівка області	0,600	1,000	0,726
Проникнення базових електронних послуг	0,737	0,738	0,786
Галузева цифрова трансформація	0,560	0,836	0,694

Джерело: [20-22]

Компонентний аналіз індексу показує, що у 2024 році найбільш стійке зростання продемонстрували показники інституційної спроможності (0,937) та розвитку інтернет-інфраструктури (0,964), які формують базову основу смарт-трансформації регіону. Це свідчить про посилення організаційної та технічної здатності органів влади забезпечувати цифрові зміни у довгостроковій перспективі.

Натомість низка компонентів, безпосередньо пов'язаних із якістю взаємодії влади, бізнесу та населення, у 2024 році демонструє негативну динаміку. Зокрема, істотно знизилися показники розвитку центрів надання адміністративних послуг (ЦНАП) (до 0,593), режиму без паперів (до 0,763) та цифрової освіти (до 0,742). Така динаміка вказує на послаблення сервісно-компетентнісного виміру цифрової трансформації, який є критично важливим для формування реальних смарт-ефектів у повоєнний період.

Певною мірою позитивною тенденцією є зростання показника проникнення базових електронних послуг (0,786), що свідчить про збереження попиту на цифрові сервіси з боку населення. Водночас зниження значення галузевої цифрової трансформації у 2024 році (0,694 проти 0,836 у 2023 році) підтверджує недостатню інтеграцію цифрових технологій у реальний сектор економіки та окремі сфери життєдіяльності регіону.

Таким чином, регіональний аналіз індексу цифрової трансформації Полтавської області засвідчує, що наявність розвиненої інфраструктурної та інституційної бази не гарантує автоматичного переходу до повноцінної смарт-трансформації. Це обумовлює доцільність подальшого аналізу цифрових профілів окремих територіальних громад як просторових «вузлів» реалізації регіональної цифрової політики та визначення диференційованих інструментів прискорення смарт-трансформацій у повоєнний період.

Разом із тим регіональний індекс цифрової трансформації, відображаючи узагальнену картину цифрової зрілості Полтавської області, не дозволяє повною мірою виявити внутрішні просторові відмінності та локальні дисбаланси цифрових змін. Реалізація державної та регіональної політики цифрової трансформації відбувається безпосередньо на рівні територіальних громад, які виступають ключовими суб'єктами впровадження цифрових інструментів у систему місцевого управління, публічних послуг та соціально-економічного розвитку. У зв'язку з цим доцільним є перехід від регіонального рівня аналізу до оцінювання цифрових профілів територіальних громад Полтавської області, що дає змогу конкретизувати

джерела зростання та «вузькі місця» смарт-трансформації (табл. 2).

Таблиця 2. Рейтинг територіальних громад за загальним індексом цифрової трансформації

№	Громада	Загальний індекс	Цифрова економіка	Цифрові навички	Цифрова інфраструктура	Цифровізація публічних послуг
1	2	3	4	5	6	7
1	Миргородська	63,36	24,20	47,56	64,86	76,33
2	Кременчуцька	53,11	37,65	46,33	65,71	50,41
3	Петрівсько-Роменська	52,36	13,68	64,26	63,61	49,49
4	Новоселівська	50,93	65,00	54,88	45,61	50,04
5	Драбінівська	50,07	1,71	56,84	59,10	52,55
6	Терешківська	49,99	15,06	53,48	56,71	52,11
7	Гадацька	48,57	15,43	64,48	44,95	53,05
8	Мачухівська	48,42	24,79	58,47	60,54	42,25
9	Хорольська	48,31	13,73	47,19	53,38	52,98
10	Ромоданівська	48,08	16,57	32,95	54,98	55,52
11	Кам'янопотоківська	47,27	20,18	52,36	55,34	46,21
12	Чутівська	45,89	9,38	47,39	63,60	41,70
13	Пирятинська	45,55	42,83	51,02	31,02	54,02
14	Оржицька	44,10	20,79	52,77	49,57	42,75
15	Чорнухинська	43,69	9,74	50,73	38,02	52,66
16	Лубенська	43,29	22,06	50,98	34,26	51,46
17	Сенчанська	40,49	15,74	56,93	34,87	44,26
18	Глобинська	40,34	7,05	51,29	35,82	47,09
19	Піщанська	40,10	65,00	44,21	25,07	43,21
20	Сергіївська	39,48	9,51	45,10	42,52	42,23
21	Зіньківська	39,38	15,01	55,57	27,25	47,48
22	Опішнянська	39,22	15,02	48,80	31,35	46,64
23	Семенівська	38,50	22,48	47,94	3,81	42,05
24	Новооржицька	38,34	9,84	50,72	39,33	39,88
25	Білицька	38,12	12,80	56,65	51,93	28,36
26	Омельницька	37,97	8,02	50,51	31,71	44,62
27	Гоголівська	37,85	15,08	54,16	34,15	39,94
28	Кобеляцька	37,41	14,95	50,84	37,71	37,73
29	Гребінківська	36,83	15,17	54,65	28,76	41,09
30	Котелевська	35,87	13,39	43,73	23,89	46,24
31	Машівська	34,69	7,67	53,46	33,17	35,46
32	Великосорочинська	34,82	8,69	31,18	33,83	42,50
33	Карлівська	34,45	21,95	47,15	29,66	36,18
34	Пришибська	32,34	2,79	17,54	45,06	35,36
35	Решетилівська	31,49	13,88	47,41	23,20	35,62
36	Заводська	31,39	11,69	40,13	29,42	34,17
37	Краснолуцька	30,51	9,78	48,19	29,72	29,76
38	Великобудищанська	29,94	6,30	39,79	28,68	32,74
39	Диканьська	29,38	13,17	40,33	24,87	32,34
40	Лютенська	28,01	12,39	28,37	30,04	30,01
41	Комишнянська	26,47	6,22	51,61	30,52	19,89
42	Ланнівська	25,22	4,13	34,37	25,01	27,00
43	Скороходівська	23,61	7,05	42,42	17,72	24,94
44	Оболонська	19,12	4,13	30,38	19,45	18,48
45	Горішньоплавнівська	18,68	10,44	24,59	21,31	16,78
46	Білоцерківська	8,51	10,96	22,00	2,17	7,70
47	Великобагачанська	8,74	10,23	22,43	2,22	8,20

Закінчення тал. 2

1	2	3	4	5	6	7
48	Градизька	8,71	14,55	22,00	1,67	7,68
49	Лохвицька	8,62	11,49	22,23	2,24	7,69
50	Шишацька	8,59	12,29	22,29	2,22	7,44
51	Новосанжарська	8,40	12,45	22,26	2,00	7,15
52	Нехворощанська	7,93	7,33	22,00	2,19	7,20
53	Щербанівська	7,53	16,63	22,00	1,94	4,40
54	Михайлівська	6,61	5,56	22,00	1,67	5,00
55	Новогалещинська	5,92	3,34	22,00	2,22	3,60
56	Великорублівська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
57	Козельщинська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
58	Коломацька	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
59	Мартинівська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
60	Полтавська	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Джерело: складено на даними [20-22]

Загальна оцінка цифрової трансформації територіальних громад, здійснена на основі інтегрального Індексу цифрової трансформації, сформованого за методикою Міністерства цифрової трансформації України, свідчить про виразну просторову та структурну нерівномірність цифрового розвитку. Отримані статистичні параметри розподілу індексу дозволяють стверджувати, що процес цифровізації громад має асиметричний характер і формується під впливом різноспрямованих інституційних, економічних та управлінських чинників.

Середнє значення загального індексу становить 30,41 бала, тоді як медіана дорівнює 34,82 бала. Перевищення медіанного значення над середнім свідчить про негативну асиметрію розподілу, за якої значна частина громад демонструє результати, близькі до середнього або дещо вищі за нього, тоді як відносно невелика група громад із дуже низькими значеннями індексу знижує загальне середнє. Таким чином, «типова» громада за рівнем цифрової трансформації перебуває радше у сегменті середньо-низької або середньої цифрової зрілості, ніж на рівні мінімальних значень.

Діапазон варіації індексу є надзвичайно широким: від 0,00 до 63,36 бала, що вказує на наявність істотних міжгромадних розривів у доступі до цифрової інфраструктури, спроможності впроваджувати цифрові рішення та якості управління цифровими процесами. Максимальні значення індексу більш ніж у два рази перевищують середній рівень, що підтверджує існування окремих «островів» відносно високої цифрової зрілості на тлі загалом фрагментованого простору цифрового розвитку.

Аналіз міжквартильного розмаху (IQR) показує, що половина громад зосереджена в інтервалі від 13,71 до 43,49 бала та свідчить про формування відносно широкого «ядра» громад із низьким та середнім рівнем цифрової трансформації. Водночас наявність значних «хвостів» розподілу – як у зоні дуже низьких, так і у зоні високих значень – підкреслює поляризацію цифрового розвитку, коли крайні групи істотно відхиляються від основної маси спостережень.

Особливу аналітичну увагу привертає група з п'яти громад із нульовими значеннями за всіма компонентами індексу (Великорублівська, Козельщинська, Коломацька, Мартинівська, Полтавська). З наукової точки зору такі «нульові профілі» не можуть бути інтерпретовані як повна відсутність цифрових процесів на відповідних територіях. Найімовірніше, вони відображають дефіцит або некоректність первинних даних, обмежену участь громад у моніторингових процедурах чи їх невключеність до системи вимірювання.

Узагальнюючи, можна констатувати, що загальна картина цифрової трансформації територіальних громад формується під впливом структурної неоднорідності та просторової асиметрії, де середній рівень цифровізації співіснує з локальними осередками високої цифрової зрілості та зонами цифрової депривації. Така конфігурація створює методичні передумови для переходу від уніфікованих підходів цифрової політики до диференційованих моделей підтримки громад, адаптованих до їхнього реального рівня цифрової та інституційної спроможності.

Рейтингова структура загального індексу цифрової трансформації дозволяє виокремити полюси цифрового розвитку – громади-лідери та громади-аутсайтери, між якими формується суттєвий розрив за рівнем цифрової зрілості. Аналіз цієї структури є принципово важливим, оскільки дає змогу не лише зафіксувати нерівномірність цифровізації, а й розкрити якісно різні моделі та траєкторії розвитку громад.

До групи лідерів загального індексу (топ-10) належать: Миргородська громада – 63,36, Кременчуцька громада – 53,11, Петрівсько-Роменська громада – 52,36, Новоселівська громада – 50,93, Драбинівська громада – 50,07, Терешківська громада – 49,99, Гадяцька громада – 48,57, Мачухівська громада – 48,42, Хорольська громада – 48,31, Ромоданівська громада – 48,08.

Зазначені громади формують умовне «цифрове ядро» регіонального простору, суттєво випереджаючи середній рівень цифрової трансформації. Їхні значення загального індексу стабільно перевищують медіану та верхню межу міжквартильного інтервалу, що свідчить про якісно інший рівень цифрової спроможності.

Спільною рисою громад-лідерів є відносна збалансованість компонентів цифрової трансформації. У більшості з них високі або середньо-високі значення цифрових навичок поєднуються з розвиненою цифровою інфраструктурою та достатньо високим рівнем цифровізації публічних послуг. Саме ця узгодженість компонентів забезпечує мультиплікативний ефект, коли розвиток одного напрямку підсилює інші, формуючи цілісну локальну цифрову екосистему.

Водночас аналіз показує, що навіть серед лідерів структура цифрового розвитку є неоднорідною. Так, у низці громад (зокрема, Драбинівській та Новоселівській) високі значення загального індексу досягаються передусім за рахунок інфраструктури та сервісної цифровізації, тоді як цифрова економіка залишається порівняно слабкою. Це дозволяє говорити про адміністративно-сервісну модель цифровізації, у межах якої цифрові інструменти активно застосовуються в управлінні та наданні послуг, але ще не повною мірою трансформують місцеву економічну діяльність.

Таким чином, громади-лідери не лише демонструють вищі кількісні показники, а й виступають потенційними центрами дифузії цифрових практик. Їхній досвід може бути використаний як еталонний або пілотний для поширення цифрових рішень на менш спроможні громади за умови інституційної адаптації та урахування локального контексту.

На протилежному полюсі рейтингів перебуває група громад із найнижчими нульовими значеннями загального індексу, серед яких Новогалещинська (5,92), Михайлівська (6,61), Щербанівська (7,53), Нехворощанська (7,93), Новосанжарська (8,40) та низка інших. Ці громади утворюють зону підвищеної циф-

рової вразливості, для якої характерна принципово інша конфігурація компонентів цифрової трансформації. Ключовою особливістю є наднизький рівень цифрової інфраструктури (переважно в межах 1,67–2,22 бала), що суттєво обмежує можливості впровадження навіть базових цифрових рішень. За таких умов доступ до широкопasmового інтернету, сучасних цифрових платформ і технічних ресурсів залишається фрагментарним або нестабільним.

Водночас рівень цифрових навичок у цих громадах демонструє відносно стабілізацію на «плато» близько 22 балів, що свідчить про сформованість базової цифрової грамотності населення та відсутність її ролі як ключового стримувального чинника. Відповідно, цифрова відсталість цих громад має не людський, а інфраструктурно-інституційний характер.

У результаті виникає ситуація структурного дисбалансу, за якої наявні цифрові навички не можуть бути трансформовані у продуктивність, економічну активність або якісні публічні послуги. Відсутність належної інфраструктури та низький рівень цифровізації управлінських процесів фактично «блокують» потенціал людського капіталу, формуючи «пастку низької цифрової віддачі».

Порівняння лідерів і аутсайдерів загального індексу переконливо демонструє, що вирішальним чинником цифрової трансформації громад є не лише наявність цифрових навичок, а передусім інституційна спроможність і розвинена інфраструктура. Громади-лідери підтверджують важливість комплексного підходу до цифровізації, тоді як громади з найнижчими значеннями ілюструють ризики фрагментарних і несистемних цифрових змін.

Рейтингова структура індексу відображає поляризацію цифрового простору з формуванням вузького ядра цифрово спроможних громад та значної групи територій із нижчим рівнем цифрової зрілості. За таких умов доцільним є перехід від універсальних програм цифровізації до диференційованих політик розвитку, адаптованих до рівня цифрової зрілості та структурних обмежень громад.

Компонентний аналіз Індексу цифрової трансформації територіальних громад дає змогу ідентифікувати, які саме складові визначають інтегральний результат, а також виявити внутрішні структурні дисбаланси цифрового розвитку. Порівняння середніх значень окремих компонентів по вибірці свідчить про суттєву нерівномірність їх внеску у формування загального індексу.

Середнє значення компонента «цифрова економіка» становить лише 14,02 бала, що робить його найслабшою ланкою цифрової трансформації громад у цілому. Натомість цифрові навички мають середнє значення 38,82 бала, цифрова інфраструктура – 28,68 бала, а цифровізація публічних послуг – 32,06 бала. Така конфігурація компонентів указує на те, що процес цифровізації на місцевому рівні розвивається нерівномірно та асинхронно, з чітким домінуванням адміністративно-сервісного та людського вимірів над економічним.

Компонент цифрових навичок характеризується найвищим середнім значенням серед усіх складових індексу. Така динаміка свідчить про відносно високий рівень базової цифрової грамотності населення та персоналу органів місцевого самоврядування, сформований під впливом масового поширення цифрових технологій, дистанційних сервісів, електронних комунікацій та освітніх ініціатив.

Водночас високі значення цифрових навичок не трансформуються автоматично у високі значення загального індексу. У багатьох громадах цифрові навички співіснують із низьким рівнем інфраструктури або слабкою цифровізацією публічних послуг. Це дозволяє розглядати цифрові навички як необхідну, але недостатню умову цифрової трансформації, яка потребує інституційного та інфраструктурного підкріплення.

Цифрова інфраструктура з середнім значенням 28,68 бала виступає одним із ключових чинників, що визначають загальний рівень цифрової трансформації громади. Саме цей компонент демонструє сильний статистичний і логічний зв'язок із загальним індексом, оскільки доступ до якісного інтернет-з'єднання, цифрових платформ, технічних засобів та систем обміну даними є фундаментальною передумовою реалізації будь-яких цифрових ініціатив.

Громади з низькими інфраструктурними показниками практично позбавлені можливості масштабувати цифрові рішення, навіть за наявності людського капіталу. Натомість громади з розвинутою інфраструктурою отримують мультиплікативний ефект, коли інвестиції в технічні засоби підсилюють розвиток електронних сервісів, управлінських інновацій і цифрових форм взаємодії з громадянами.

Компонент цифровізації публічних послуг (середнє значення 32,06 бала) виявляється найбільш узгодженим із загальним індексом. Це означає, що громади з розвинутою системою електронних адміністративних послуг, цифрових сервісів для населення та бізнесу, інтегрованих інформаційних систем управління, як правило, посідають вищі позиції у загальному рейтингу.

Особливістю цього компонента є його висока залежність від управлінських рішень, а не виключно від фінансових ресурсів. Навіть громади з обмеженим бюджетом можуть досягати відносно високих показників цифровізації публічних послуг за рахунок організаційних інновацій, використання національних цифрових платформ та міжмуніципальної кооперації. Таким чином, цифровізація публічних послуг виступає ключовим індикатором інституційної спроможності громади.

На тлі інших складових компонент «цифрова економіка» з середнім значенням 14,02 бала виглядає системно недорозвиненим. Низькі значення цього показника свідчать про обмежене впровадження цифрових бізнес-моделей, слабку інтеграцію місцевих підприємств у цифрові ланцюги створення вартості та недостатній розвиток електронної комерції й цифрових форм зайнятості.

Важливо підкреслити, що зв'язок цифрової економіки із загальним індексом є помітно слабшим, ніж у випадку інфраструктури та цифровізації публічних послуг. Це може мати дві взаємопов'язані інтерпретації. По-перше, цифрова трансформація на рівні громад на сучасному етапі має переважно адміністративно-сервісний характер, а економічний ефект цифровізації ще не набув системності. По-друге, показники цифрової економіки на місцевому рівні є методично складнішими для вимірювання, що може занижувати їх реальний внесок у загальний індекс.

Загалом компонентний профіль індексу свідчить, що «успіх» цифрової трансформації громади в межах застосованої системи оцінювання де-факто визначається поєднанням двох ключових контурів – цифрової інфраструктури та зрілості публічних елек-

тронних послуг. Саме вони формують основу для підвищення інтегрального показника та визначають позицію громади у рейтингу.

Натомість цифрова економіка залишається слабкою ланкою, розвиток якої відстає від темпів адміністративної цифровізації. Зазначене означає, що подальша еволюція цифрової трансформації громад має бути спрямована на зміщення акцентів від сервісної цифровізації до економічної дигіталізації, що передбачає підтримку цифрового підприємництва, інноваційних форм зайнятості та інтеграції місцевих бізнесів у національні й глобальні цифрові ринки.

У науковому вимірі такий компонентний дисбаланс підтверджує тезу про те, що цифрова трансформація територіальних громад є незавершеним процесом, у межах якого сформовані передумови (навички та інфраструктура) ще не повною мірою конвертовані у стійкий економічний ефект.

Поглиблений компонентний аналіз Індексу цифрової трансформації територіальних громад дозволяє ідентифікувати стійкі структурні патерни дисбалансів, які відтворюються у значній частині громад незалежно від їхнього розміру, фінансових можливостей чи адміністративного статусу. Такі дисбаланси формують так звані «вузькі місця» цифрової трансформації, що обмежують конверсію цифрових зусиль у сталий соціально-економічний ефект.

Одним із найбільш поширених патернів є ситуація, коли громади демонструють відносно сформований рівень цифрових навичок (близько 20–25 балів), але водночас характеризуються критично низькими показниками цифрової інфраструктури (приблизно 1,67–2,22 бала). Така конфігурація створює структурну пастку нереалізованого цифрового попиту.

У межах цього патерну населення та працівники органів місцевого самоврядування володіють базовими компетенціями користування цифровими сервісами, електронними платформами та онлайн-комунікаціями. Проте відсутність стабільного широкомовного доступу до інтернету, недостатня технічна оснащеність установ, дефіцит серверних і хмарних рішень фактично блокує можливість практичного використання наявних навичок. У результаті цифрові компетенції не трансформуються ані в підвищення якості публічних послуг, ані в зростання економічної активності.

З інституційної точки зору це означає, що інвестиції у розвиток людського капіталу без паралельного розвитку інфраструктурного контуру мають обмежену віддачу. Навички в такій ситуації не стають катализатором цифрової трансформації, а лише фіксують потенціал, який не може бути реалізований у поточних умовах. Це створює ризик демотивації користувачів цифрових сервісів та поглиблення цифрової нерівності між громадами.

Іншим характерним дисбалансом є ситуація, коли громади демонструють високі значення цифрової інфраструктури та цифровізації публічних послуг, але при цьому мають вкрай низький рівень цифрової економіки. Яскравою ілюстрацією такого патерну є Драбинівська громада, яка за загального індексу 50,07 бала має лише 1,71 бала за компонентом цифрової економіки, тоді як інфраструктура (59,10) і цифровізація публічних послуг (52,55) перебувають на високому рівні.

Цей випадок свідчить про формування «сервісно-цифрової» моделі розвитку, у межах якої цифрові

інструменти активно впроваджуються в адміністративну діяльність, документообіг та надання послуг населенню, але майже не впливають на структуру місцевої економіки. Бізнес-сектор у таких громадах залишається слабо інтегрованим у цифрові ланцюги створення вартості, а цифрові технології не використовуються як інструмент підвищення продуктивності праці, інноваційності чи конкурентоспроможності підприємств.

У довгостроковій перспективі така модель створює ризик обмеженого економічного ефекту цифровізації, коли зростання індексу відображає насамперед управлінську та сервісну модернізацію, але не супроводжується відчутними змінами у місцевому економічному розвитку. Це підкреслює необхідність цілеспрямованої політики стимулювання цифрової економіки на рівні громад, зокрема через підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток цифрових підприємницьких екосистем та інноваційних форм зайнятості.

Окремі патерни формують громади, у яких компонент цифрової економіки демонструє різко підвищені значення, істотно перевищуючи середній рівень. До таких належать Новоселівська та Піщанська громади (по 65,00 бала), а також Пирятинська громада (42,83 бала). У цих випадках фіксується наявність локальних осередків цифрового підприємництва, активного використання електронної комерції або залучення населення до цифрових форм зайнятості.

Однак високі значення цифрової економіки не завжди корелюють із високими позиціями у загальному рейтингу. Так, Піщанська громада, маючи максимальний показник цифрової економіки, демонструє лише 40,10 бала за загальним індексом. Стимувальними чинниками виступають помірний рівень цифрової інфраструктури (25,07) та недостатня зрілість інших компонентів цифрової трансформації.

Цей патерн підтверджує, що цифрова економіка як окремі «сплеск» не здатна забезпечити лідерство громади без збалансованого розвитку інфраструктурного та інституційного контурів. Локальні успіхи бізнесу або окремих секторів залишаються фрагментарними та не масштабуються на рівень усієї громади за відсутності відповідної підтримуючої екосистеми.

Виявлені дисбаланси та типові «вузькі місця» свідчать, що цифрова трансформація територіальних громад відбувається переважно несинхронно, з домінуванням окремих компонентів за відсутності їх системної узгодженості. Наявність цифрових навичок, інфраструктури або навіть окремих осередків цифрової економіки сама по собі не гарантує високого рівня загального цифрового розвитку.

З наукової точки зору це означає, що ефективна смарт-трансформація громад можлива лише за умови збалансованого розвитку всіх ключових контурів цифровізації. Для практики регіональної політики це обґрунтовує необхідність переходу від фрагментарних цифрових проєктів до інтегрованих програм розвитку, орієнтованих на усунення конкретних структурних дисбалансів кожної громади.

Застосування квартильного підходу до групування територіальних громад за значеннями загального індексу цифрової трансформації дозволяє перейти від суто рейтингової логіки до типологічного аналізу рівня готовності громад до цифрових і смарт-трансформацій. Такий підхід є методично обґрунтованим, оскільки дає змогу виокремити відносно однорідні групи громад, ідентифікувати ключові

бар'єри їх розвитку та сформувати підґрунтя для диференційованої політики цифровізації.

Громади-лідери (≥ 43,49). До групи громад-лідерів, значення загального індексу яких перевищують 43,49 бала, належать 15 територіальних громад. Вони формують стійке цифрове ядро регіону, що характеризується відносно високим рівнем цифрової готовності та інституційної спроможності.

Для цієї групи типові: збалансоване поєднання цифрової інфраструктури та цифровізації публічних послуг; достатньо високий рівень цифрових навичок населення і управлінського персоналу; наявність організаційних практик використання цифрових інструментів у повсякденному управлінні.

Громади-лідери виступають потенційними центрами трансляції кращих цифрових практик, пілотними майданчиками для впровадження інноваційних управлінських рішень і ключовими опорними точками регіональної цифрової політики. Водночас навіть у цій групі спостерігається недостатня розвиненість цифрової економіки, що вказує на необхідність переходу від адміністративної цифровізації до глибшої економічної дигіталізації.

Громади з рівнем вище середнього (34,82–43,49). Група громад із рівнем цифрової трансформації вище середнього охоплює також 15 громад, які за своїми показниками наближаються до лідерів, але ще не досягли стійкої цифрової зрілості. Для них характерний перехідний стан, у якому окремі компоненти цифровізації розвинені достатньо, тоді як інші залишаються фрагментарними.

Ці громади зазвичай мають: сформований рівень цифрових навичок; помірно розвинену інфраструктуру; нерівномірну цифровізацію публічних послуг.

У стратегічному вимірі ця група становить найбільш перспективний сегмент для прискорення цифрової трансформації, оскільки відносно невеликі цільові інтервенції (модернізація інфраструктури, розширення переліку е-послуг, інституційне навчання персоналу) можуть перевести ці громади до групи лідерів у коротко- та середньостроковій перспективі.

Громади з рівнем нижче середнього (13,71–34,82). До групи громад із рівнем цифрової трансформації нижче середнього належать 14 громад, які формують найбільш чисельну та внутрішньо неоднорідну категорію. Вони перебувають у стані латентної цифрової готовності, коли окремі передумови цифровізації вже наявні, але не забезпечують системного ефекту.

Типовими рисами цієї групи є: наявність базових цифрових навичок населення; недостатня або нерівномірна цифрова інфраструктура; обмежена цифровізація управлінських процесів і публічних послуг.

Саме в цій групі найбільш виразно проявляються структурні дисбаланси між людським капіталом і інституційними можливостями. Для таких громад ключовим викликом є подолання фрагментарності цифрових ініціатив та перехід до системного підходу, який поєднує інфраструктурні інвестиції з управлінськими та організаційними змінами.

Громади з низьким рівнем цифрової трансформації (0–13,71, але не нуль). Групу громад із низьким рівнем цифрової трансформації складають 10 громад, для яких характерні мінімальні значення загального індексу за відсутності формально нульових показників. Ці громади перебувають у зоні підвищеного ри-

зику цифрового відставання, оскільки їхній розвиток стримується базовими інфраструктурними та інституційними обмеженнями.

Основними характеристиками цієї групи є: критично низький рівень цифрової інфраструктури; обмежена доступність електронних публічних послуг; низька управлінська спроможність щодо впровадження цифрових проєктів.

Для таких громад пріоритетом має стати відновлення базових цифрових умов – підключення до інтернет-мереж, забезпечення мінімального технічного оснащення та інтеграція до національних цифрових платформ. Без вирішення цих базових питань подальші цифрові ініціативи матимуть фрагментарний і нестійкий характер.

Громади з нульовими або відсутніми даними. Окрему категорію становлять 5 громад із нульовими або відсутніми даними. Їх включення до загального рейтингу без спеціального маркування може призводити до спотворення результатів аналізу. З методологічної точки зору такі громади доцільно розглядати як окремих аналітичний клас, що потребує уточнення первинної інформації та інституційного залучення до системи моніторингу цифрової трансформації.

Здійснене кuartильне групування підтверджує наявність структурної поляризації цифрового розвитку територіальних громад. Відносно вузьке ядро громад із середньо-високою цифровою спроможністю співіснує з широкою групою територій, де цифрова трансформація стримується базовими умовами, насамперед рівнем розвитку цифрової інфраструктури та зрілістю сервісних контурів.

У практичному вимірі це обґрунтовує доцільність диференційованої цифрової політики, орієнтованої не на формальне підвищення показників індексу, а на усунення конкретних структурних обмежень, притаманних кожній групі громад.

Сформована в межах дослідження типологія смарт-трансформації територіальних громад відображає якісно різні траєкторії цифрового розвитку, що виникають у результаті нерівномірного поєднання економічних, інституційних, інфраструктурних і людських чинників. Її ключова аналітична цінність полягає в переході від кількісної фіксації рівня цифровізації до змістовного розуміння механізмів і обмежень цифрових змін на місцевому рівні.

Перший тип – сервісно-орієнтовані громади з домінуванням управлінсько-інституційного контуру – ілюструє модель, у якій цифрова трансформація реалізується насамперед як інструмент модернізації публічного управління. Високі показники цифровізації публічних послуг і розвинена інфраструктура свідчать про наявність управлінської спроможності та політичної волі до цифрових змін. Водночас слабкий розвиток цифрової економіки означає, що ці зміни не транслюються в економічну площину. У такому випадку цифровізація виконує функцію підвищення доступності та якості сервісів, але не формує стійкого економічного ефекту. Це дозволяє інтерпретувати цей тип як адміністративно зрілу, але економічно неповну модель смарт-трансформації.

Другий тип – економічно активні громади зі збалансованим цифровим профілем – є найближчим до цільової моделі смарт-розвитку. Поєднання цифрової економіки, інфраструктури та навичок створює передумови для системної трансформації локальної

економіки, тоді як відносно середній рівень цифровізації публічних послуг вказує на резерви управлінського вдосконалення. Інтерпретаційно цей тип демонструє, що економічний потенціал може бути драйвером цифрових змін, але для максимізації ефекту потребує інституційного «підсилення» через цифрові регуляторні та сервісні механізми.

Третій тип – громади з високими цифровими навичками та інфраструктурою за слабкої цифрової економіки – репрезентує ситуацію нереалізованого цифрового потенціалу. Наявність людського капіталу та технічних передумов не конвертується в економічну активність через відсутність відповідних інструментів і стимулів. Це свідчить про інституційний розрив між освітою, інфраструктурою та підприємництвом. У ширшому теоретичному контексті цей тип підтверджує, що цифрові навички не є автоматичним чинником економічного зростання, якщо вони не вбудовані в локальні ланцюги створення вартості.

Четвертий тип – громади з випереджальним розвитком цифрової економіки за недостатньої інфраструктурної та сервісної підтримки – відображає протилежну асиметрію. Тут цифрові практики формуються «знизу», на рівні бізнесу та окремих економічних агентів, але не отримують належної підтримки з боку інфраструктури й управління. Така модель є вразливою з точки зору масштабування та стійкості, оскільки економічні цифрові ініціативи залишаються фрагментарними й не інтегрованими в єдину смарт-екосистему громади. Аналітично це дозволяє трактувати цей тип як економічно інноваційний, але інституційно незавершений.

П'ятий тип – громади з фрагментарною або початковою смарт-трансформацією – репрезентує стартову або перехідну фазу цифрового розвитку, у межах якої жоден із компонентів не досягає критичної маси. Відсутність домінуючого контуру означає, що смарт-трансформація тут ще не набула системного характеру. У науковому сенсі цей тип відображає передумови для розвитку, але водночас – високу залежність від зовнішньої підтримки та координації.

Загалом запропонована типологія переконливо демонструє, що смарт-трансформація територіальних громад є багатовекторним і нелінійним процесом, у якому домінування окремих компонентів цифрової трансформації не забезпечує стійкого соціально-економічного результату без їх системної узгодженості. Цифрова інфраструктура, навички, публічні сервіси та цифрова економіка виступають не ізольованими складовими, а взаємозалежними контурами єдиної смарт-екосистеми.

З метою узагальнення отриманих результатів та підвищення їх прикладної інтерпретованості запропоновану типологію доцільно поєднати з рейтингово-квартильним групуванням територіальних громад за рівнем Індексу цифрової трансформації. Такий підхід дозволяє, по-перше, верифікувати структурну неоднорідність цифрового розвитку в межах області, а по-друге – показати, як кількісні позиції громад у розподілі Індексу цифрової трансформації корелюють із якісно відмінними смарт-траєкторіями (типами смарт-профілів). У цьому контексті таблиця 3 подає компактно матрицю «група за рівнем Індексу цифрової трансформації → перелік громад → відповідний тип смарт-профілю», що забезпечує цілісне бачення просторової конфігурації смарт-трансформацій та створює підґрунтя для диференційованого добору інструментів підтримки.

Таблиця 3. Групування територіальних громад Полтавської області за рівнем Індексу цифрової трансформації та відповідними типами смарт-профілю

Група за рівнем ІІТ	Громади (перелік)	Тип смарт-профілю (тег у дужках біля громади)
Громади-лідери (≥ 43,49)	Миргородська, Кременчуцька, Петрівсько-Роменська, Новоселівська, Драбінівська, Терешківська, Гадяцька, Мачухівська, Хорольська, Ромоданівська, Кам'янопотоківська, Чутівська, Пирятинська, Оржицька, Чорнухинська	Миргородська [Т1]; Кременчуцька [Т2]; Петрівсько-Роменська [Т3]; Новоселівська [Т4]; Драбінівська [Т1]; Терешківська [Т1]; Гадяцька [Т2]; Мачухівська [Т2]; Хорольська [Т1]; Ромоданівська [Т1]; Кам'янопотоківська [Т2]; Чутівська [Т3]; Пирятинська [Т2]; Оржицька [Т2]; Чорнухинська [Т1]
Вище середнього (34,82–43,49)	Лубенська, Сенчанська, Глобинська, Піщанська, Сергіївська, Зіньківська, Опішнянська, Семенівська, Новооржицька, Білицька, Омельницька, Гоголівська, Кобеляцька, Гребінківська, Котелевська, Велікосорочинська	Лубенська [Т2]; Сенчанська [Т5]; Глобинська [Т5]; Піщанська [Т4]; Сергіївська [Т5]; Зіньківська [Т5]; Опішнянська [Т5]; Семенівська [Т5] (критично слабка інфраструктура); Новооржицька [Т5]; Білицька [Т3]; Омельницька [Т5]; Гоголівська [Т5]; Кобеляцька [Т5]; Гребінківська [Т5]; Котелевська [Т5]; Велікосорочинська [Т5]
Нижче середнього (13,71–<34,82)	Машівська, Карлівська, Пришибська, Решетилівська, Заводська, Краснолуцька, Великобудищанська, Диканьська, Лютенська, Комишнянська, Ланнівська, Скороходівська, Оболонська, Горішньоплавнівська	Усі громади групи переважно [Т5] (фрагментарна/перехідна смарт-трансформація з локальними «вузькими місцями»); Пришибська – [Т5] (інфраструктурний «перекіс» при слабких навичках)
Низький рівень (0–13,71; нульові)	Білоцерківська, Велікобагачанська, Градизька, Лохвицька, Шишацька, Новосанжарська, Нехворощанська, Щербанівська, Михайлівська, Новогаleshинська	Усі громади групи – [Т5] (початкова/ризикова траєкторія; як правило, інфраструктура й е-послуги – найслабші)
Нульові/відсутні дані	Великорублівська, Козельщинська, Коломацька, Мартинівська, Полтавська	Усі – [Z] (нульові/відсутні дані; розглядати окремо, щоб не спотворювати порівняння)

Примітки: типи смарт-профілю: [Т1] – сервісно-орієнтована (управлінсько-інституційний контур домінує; е-послуги/інфраструктура «тягнуть» індекс, економіка слаба), [Т2] – економічно активна, відносно збалансована, [Т3] – «нереалізований потенціал» (високі навички/інфраструктура при слабкій цифровій економіці), [Т4] – випереджальна цифрова економіка при недостатній інфраструктурно-сервісній підтримці, [Т5] – фрагментарна/початкова (без домінуючого контуру; «суміш» середніх/низьких значень), [Z] – нульові/відсутні дані (окремий аналітичний клас)

У прикладному вимірі виявлені смарт-профілі створюють методичне підґрунтя для диференційованої цифрової політики, яка враховує реальний стан і потенціал кожної громади. Перехід від уніфікованих рішень до профільно орієнтованих інструментів дозволяє підвищити ефективність використання ресурсів, зменшити внутрішньорегіональні диспропорції та сприяти формуванню стійких моделей розвитку.

Особливо важливим є висновок про роль міжнародно-публічно-приватного партнерства як адаптивного механізму підтримки смарт-трансформацій. Його ефективність визначається не універсальністю, а відповідністю конкретному смарт-профілю громади – від інституційно-інфраструктурного старту до масштабування економічно орієнтованих цифрових проєктів.

У ширшому концептуальному вимірі отримані результати підтверджують доцільність розгляду цифрової трансформації не як самодостатньої цілі, а як складової комплексної смарт-трансформації територій, що поєднує цифровізацію, інноваційний розвиток, економічну модернізацію та активну участь територіальних громад. Саме така інтегрована логіка створює передумови переходу громад від ресурсно-сировинної моделі розвитку до інноваційно орієнтованої, дано-центричної та стійкої соціально-економічної системи.

В умовах повоєнного відновлення та структурної трансформації економіки України ключовим інструментом реалізації смарт-трансформацій доцільно розглядати публічно-приватне партнерство у розширеному форматі міжнародно-публічно-приватного партнерства, яке інтегрує наднаціональний (ЄС), національний (Україна) та локальний (територіальні громади) рівні управління, фінансування й реалізації проєктів. Такий підхід виходить за межі класичного трактування PPP як контрактного механізму та формує багаторівневу інституційну архітектуру, зорієнтовану на довгострокові смарт-зміни.

МППП у цій логіці виконує функцію інтегратора цифрових, інфраструктурних і економічних трансформацій, забезпечуючи узгодження стратегічних пріоритетів Європейського Союзу, національних цілей розвитку України та конкретних потреб і спроможностей територіальних громад. При цьому ЄС виступає каталізатором і якрним партнером смарт-проєктів, національний рівень – системним координатором і гарантом регуляторної та фінансової узгодженості, а територіальні громади – ядром практичної реалізації смарт-рішень.

Водночас ефективність публічно-приватного та міжнародно-публічно-приватного партнерства істотно залежить від відповідності застосовуваних моделей реальному профілю цифрової, економічної та інституційної спроможності громад. Використання універсальних партнерських рішень за умов суттєвої територіальної неоднорідності призводить до фрагментарних ефектів і не забезпечує стійкої смарт-трансформації.

У зв'язку з цим виникає об'єктивна необхідність профільно орієнтованого підходу до вибору моделей PPP / МППП, за якого партнерські інструменти диференціюються залежно від типу смарт-профілю громади та виконують чітко визначені функції – від інституційно-інфраструктурного старту до масштабування економічних і цифрових ефектів. Такий підхід

дозволяє інтегрувати результати типологізації смарт-профілів у практичну архітектуру партнерств і забезпечити перехід від фрагментарної цифровізації до системної смарт-трансформації територій.

Зазначена логіка узагальнена у таблиці 4, де відображено відповідність смарт-профілів територіальних громад Полтавської області та рекомендованих моделей публічно-приватного й міжнародно-публічно-приватного партнерства, а також визначено їх функціональну роль у процесі смарт-трансформації.

Представлена в таблиці 4 відповідність смарт-профілів територіальних громад Полтавської області та рекомендованих моделей публічно-приватного й міжнародно-публічно-приватного партнерства відображає диференційований підхід до реалізації смарт-трансформацій з урахуванням реального рівня цифрової, економічної та інституційної спроможності громад. Запропонована логіка ґрунтується на принципі функціональної відповідності інструментів партнерства конкретним структурним обмеженням і потенціалам розвитку, що дозволяє уникнути уніфікованих рішень у сфері цифрової та економічної модернізації.

Публічно-приватне партнерство та міжнародно-публічно-приватне партнерство у форматі ЄС–Україна–територіальні громади розглядаються як ключові інституційні механізми реалізації смарт-трансформації, оскільки поєднують фінансові, технологічні та управлінські ресурси різних рівнів публічної влади та приватного сектору. Їх застосування створює можливість адаптації цифрових і економічних рішень до гетерогенного простору територіального розвитку та сприяє подоланню внутрішньорегіональної структурної неоднорідності.

Для сервісно-орієнтованих громад із домінуванням управлінсько-інституційного контуру пріоритетними є неконцесійні моделі PPP та контракти на основі платежів за доступність, які забезпечують трансформацію зрілої цифрової сервісної інфраструктури у стійкий соціально-економічний ефект за умови збереження контролю над активами з боку громади. Такі моделі є особливо релевантними для GovTech-рішень, цифрових платформ управління та розвитку електронних публічних послуг як публічного блага.

Економічно активні громади зі збалансованим цифровим профілем потребують застосування більш комплексних форм партнерства, зокрема моделей DBFM/DBFOM, індустріальних PPP та міжнародно-публічно-приватного партнерства із залученням фінансових інструментів ЄС. У цьому випадку МППП виконує функцію масштабування цифрових і економічних ефектів, інтеграції локальних виробництв у національні та європейські ланцюги створення доданої вартості та зниження інвестиційних ризиків для приватного сектору.

Для громад із високими цифровими навичками та розвинутою інфраструктурою за умов слабкої цифрової економіки МППП і МППП доцільно використовувати як інструменти економічної активізації. Пріоритетними в цьому контексті є партнерства, спрямовані на створення інноваційної інфраструктури, підтримку цифрового підприємництва та використання механізмів змішаного фінансування (blended finance), що забезпечують конверсію цифрового людського капіталу в зайнятість і підприємницьку активність.

Таблиця 4. Відповідність смарт-профільів територіальних громад Полтавської області та рекомендованих моделей ППП / МППП

Тип смарт-профілю громади	Територіальні громади Полтавської області	Пріоритетні моделі ППП / МППП (ЄС–Україна–громади)	Функція ППП / МППП у смарт-трансформації
Тип 1. Сервісно-орієнтовані громади з домінуванням управлінсько-інституційного контуру	Миргородська, Драбінівська, Терешківська, Хорольська, Ромоданівська, Чорнухинська	Availability-based PPP; GovTech-ППП; контракти управління сервісами	Трансформація зрілої е-сервісної бази у стійкий соціально-економічний ефект
Тип 2. Економічно активні громади зі збалансованим цифровим профілем	Кременчуцька, Гадацька, Мачухівська, Кам'янопотоківська, Пирятинська, Оржицька, Лубенська	DBFM / DBFOM; індустріальні ППП; МППП із залученням фондів ЄС	Масштабування економічних і цифрових ефектів, інтеграція в ланцюги доданої вартості
Тип 3. Громади з високими цифровими навичками та інфраструктурою за слабкої цифрової економіки	Петрівсько-Роменська, Чутівська, Білицька	ППП для інноваційної інфраструктури; інкубатори, коворкінги; blended finance	Конверсія цифрового людського капіталу в підприємство та зайнятість
Тип 4. Громади з випереджальним розвитком цифрової економіки за недостатньої інфраструктурної підтримки	Новоселівська, Піщанська	Інфраструктурні ППП (broadband, data-centers); EPC/ESCO; availability-payments	Інституційне й інфраструктурне закріплення бізнес-цифровізації
Тип 5. Громади з фрагментарною або початковою смарт-трансформацією	Сенчанська, Глобинська, Сергіївська, Зіньківська, Опішнянська, Семенівська, Новооржицька, Омельницька, Гоголівська, Кобеляцька, Гребінківська, Котелевська, Великосорочинська, Машівська, Карлівська, Пришибська, Решетилівська, Заводська, Краснолуцька, Великобудищанська, Диканьська, Лютенська, Комишнянська, Ланнівська, Скороходівська, Оболонська, Горішньоплавнівська, Білоцерківська, Великобагачанська, Градицька, Лохвицька, Шишацька, Новосанжарська, Нехворощанська, Щербанівська, Михайлівська, Новогалещинська	Типові ППП; smart-start пакети; ОВА; централізовані цифрові рішення	Подолання базових інфраструктурних та інституційних обмежень
Z. Громади з нульовими / відсутніми даними	Великорублівська, Козельщинська, Коломацька, Мартинівська, Полтавська	Технічна допомога; пілотні ППП; аудит даних	Інституційне включення до системи моніторингу та планування

Джерело: складено авторами

У громадах з випереджальним розвитком цифрової економіки за недостатньої інфраструктурної та інституційної підтримки ключову роль відіграють інфраструктурні ППП, енергосервісні контракти та моделі з платежами за доступність. Їх функцією є інституційне й технічне закріплення наявних бізнес-цифрових практик, створення умов для їх масштабування та підвищення стійкості локальних цифрових екосистем.

Для громад із фрагментарною або початковою смарт-трансформацією застосування ППП має носити стартовий і стандартизований характер. У таких випадках пріоритетними є типові ППП, пакети «Smart Start», моделі, орієнтовані на результат (output-based aid), а також централізовані цифрові рішення, спрямовані на подолання базових інфраструктурних та інституційних обмежень і формування мінімально необхідних передумов для подальшого розвитку.

Окрему аналітичну групу становлять громади з нульовими або відсутніми даними, для яких застосу-

вання ППП має передувати проведенню інституційного та інформаційного аудиту. У цьому випадку партнерські механізми виконують функцію інституційного включення громад до системи моніторингу, планування та реалізації смарт-трансформацій.

Таким чином, рекомендовані моделі публічно-приватного та міжнародно-публічно-приватного партнерства розглядаються не як універсальні рішення, а як адаптивний інструментарій, ефективність якого визначається відповідністю конкретному смарт-профілю громади. Запропонований підхід створює методичне підґрунтя для формування профільно орієнтованої політики смарт-розвитку територіальних громад у контексті повоєнного відновлення та структурної модернізації регіональної економіки.

Висновки. У результаті проведеного дослідження здійснено індикативне оцінювання смарт-трансформацій територіальних громад Полтавської області в умовах повоєнного відновлення на основі аналізу показників цифрової трансформації та їх просторово-

структурної диференціації. Отримані результати підтверджують, що процеси цифровізації та смарт-трансформації громад мають нерівномірний, асиметричний характер і формуються під впливом поєднання інституційних, інфраструктурних, економічних та управлінських чинників.

Встановлено, що наявність розвиненої цифрової інфраструктури та відносно високого рівня цифрових навичок населення не гарантує автоматичного переходу громад до повноцінної смарт-трансформації. У більшості громад цифрові зміни мають переважно адміністративно-сервісний характер і недостатньо трансформуються в економічні ефекти, що проявляється у системно низьких значеннях компонента цифрової економіки. Це свідчить про незавершеність цифрової трансформації та збереження структурного розриву між цифровими передумовами і результатами соціально-економічного розвитку.

На основі компонентного та квартильного аналізу сформовано типологію смарт-профілів територіальних громад, яка відображає якісно різні траєкторії цифрового розвитку – від сервісно-орієнтованих і економічно активних громад до територій із фрагментарною або початковою смарт-трансформацією. Запропонована типологія дозволяє перейти від уніфікованих підходів цифрової політики до диференційованого інструментарію підтримки громад, адаптованого до їхнього реального рівня цифрової та інституційної спроможності.

Обґрунтовано, що ефективна смарт-трансформація територіальних громад у повоєнний період потребує зміщення акцентів від формального нарощування цифрових сервісів до розвитку цифрової економіки, інтеграції місцевих підприємств у цифрові ланцюги створення вартості та активізації інноваційних форм зайнятості. У цьому контексті цифровізація має розглядатися не як самодостатня ціль, а як інструмент комплексної структурної модернізації локальних економік.

Доведено доцільність використання механізмів публічно-приватного партнерства у розширеному форматі міжнародно-публічно-приватного партнерства (ЄС–Україна–територіальні громади) як адаптивного інструменту підтримки смарт-трансформацій. Ефективність МППП визначається відповідністю його інституційної архітектури конкретному смарт-профілю громади – від інституційно-інфраструктурного старту до масштабування економічно орієнтованих цифрових проєктів.

Отримані результати створюють науково-методичне підґрунтя для формування диференційованої регіональної політики смарт-розвитку територіальних громад Полтавської області та можуть бути використані при розробленні стратегій повоєнного відновлення, програм цифрової трансформації та проєктів міжнародно-публічно-приватного партнерства.

ЛІТЕРАТУРА

1. Смарт-спеціалізація регіонів України: методологія та прагматика реалізації: монографія / за наук. ред. І. З. Сторонянської. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долішнього НАН України». Львів, 2022. 424 с.
2. Pidorycheva I., Antoniuk V. Modern development trends and prospects for innovation in the technology-intensive sectors of Ukraine's industry. *Science and Innovation*. 2022. Vol. 18, No. 1. P. 3–19. <https://doi.org/10.15407/scine18.01.003>
3. Снігова О. Ю. Розкриття потенціалу смарт-спеціалізації для подолання регіональної структурної інертності в Україні. *Економіка України*. 2018. № 8. С. 75–88. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.08.075>
4. Amosha O., Lyakh O., Soldak M., Cherevatskyi D. Institutional determinants of implementation of the smart specialisation concept: case for old industrial coalmining regions in Ukraine. *Journal of European Economy*. 2018. Vol. 17, No. 3. P. 305–332. <https://doi.org/10.35774/jee2018.03.305>
5. Shevtsova H., Shvets N., Kramchaninova M., Pchelynska H. In search of smart specialization to ensure the sustainable development of the post-conflict territory: the case of the Luhansk region in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*. 2020. Vol. 9, No. 2. P. 512–524. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n2p512>
6. Сердюк О. С. Трансформація економічної системи під впливом технологій Індустрії 4.0. *Економіка промисловості*. 2025. № 3 (111). С. 40–58. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.03.040>
7. Брюховецька Н. Ю., Черних О. В. Індустрія 4.0 та цифровізація економіки: можливості використання зарубіжного досвіду на промислових підприємствах України. *Економіка промисловості*. 2020. № 2 (90). С. 116–132. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.116>
8. Вишневецький О. С. Цифрова платформізація процесу стратегування розвитку національної економіки: монографія. НАН України, Інститут економіки промисловості. Київ, 2021. 449 с. URL: <https://iie.org.ua/monografiyi/cifrovaplatfornizacija-procesu-strateguvannja-rozvitku-nacionalnoi-ekonomiki/> (дата звернення: 10.11.2025).
9. Ляшенко В. І., Вишневецький О. С. Цифрова модернізація економіки України як можливість проривного розвитку. Полтава: ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2018. 251 с.
10. Шпак О., Федорка П., Пригара М. Розумні міста та Інтернет речей: вплив розробок у сфері ІТ на розвиток міст і покращення якості життя. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2023. № 3 (25). С. 114–128. <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2023.25.114>
11. Даншина С., Андреев С. Формування моделі розумного міста з огляду на динаміку змін міської забудови. *Сучасний стан наукових досліджень та технологій в промисловості*. 2025. № 2 (32). С. 16–32. <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2025.2.016>
12. Панченко А. О., Мороз Ю. М., Підвисоцький Є. В. Трансформація українських міст у смарт-регіони в контексті відбудови та сталого розвитку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 74. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-71>.
13. Кліновий Д., Коржунова Н., Семенець Р. Формування публічно-приватного полісуб'єкта управління просторовим розвитком. *Демографія та соціальна економіка*. 2025. № 3. С. 115–134. <https://doi.org/10.15407/dse2025.03.115>

14. Петрова І. П., Шилепницький П. І. Публічно-приватне партнерство у повоєнній відбудові України: основні виклики та напрями розвитку. *Управління економікою: теорія та практика. Чумаченківські читання*. 2024. С. 140–153. <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2024.140-153>
15. Венгер В. В., Кушніренко О. М. Формування моделі публічно-приватного партнерства як основи інвестиційної політики України. *Економічний вісник Донбасу*. 2025. № 1. С. 86–94. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-86-94](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-86-94)
16. Петрова І. П. Концептуальні засади ітеративності інституційного забезпечення імплементації державної політики розвитку інвестиційної взаємодії влади, бізнесу та суспільства. *Вісник економічної науки України*. 2025. № 1 (48). С. 72–79. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).72-79](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).72-79)
17. Цифрова трансформація регіонів – один з основних напрямів Мінцифри. URL: <https://pravo.ua/tsyfrova-transformatsiia-regioniv-odun-z-osnovnykh-napriamiv-mintsyfry/>. (дата звернення: 10.11.2025).
18. Цифрова трансформація регіонів України. URL: <https://hromada.gov.ua/>. (дата звернення: 10.11.2025).
19. Індекс цифрової трансформації територіальних громад України. URL: <https://hromada.gov.ua/index> (дата звернення: 10.11.2025).
20. Індекс цифрової трансформації регіонів України: підсумки 2024 року. URL: <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformatsiyi-regioniv-ukrayini-pidsumki-2024-roku> (дата звернення: 10.11.2025).
21. Індекс цифрової трансформації регіонів України 2023. URL: <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformatsiyi-regioniv-ukrayini-2023> (дата звернення: 10.11.2025).
22. Індекс цифрової трансформації регіонів України 2022. URL: <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformatsiyi-regioniv-ukrayini-2022> (дата звернення: 10.11.2025).

Надійшла до редакції 21.11.2025 р.
Прийнята до друку 19.12.2025 р.

REFERENCES

1. Storonianska, I. Z. (Ed.). (2022). *Smart Specialisation of Ukrainian Regions: Methodology and Implementation Pragmatics*. Lviv: M. I. Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine [in Ukrainian].
2. Pidorycheva, I., & Antoniuk, V. (2022). Modern development trends and prospects for innovation in the technology-intensive sectors of Ukraine's industry. *Science and Innovation*, 18(1), 3–19. <https://doi.org/10.15407/scine18.01.003>
3. Snihova, O. Yu. (2018). Unlocking the Potential of Smart Specialisation to Overcome Regional Structural Inertia in Ukraine. *Ekonomika Ukrainy*, 8, 75–88. <https://doi.org/10.15407/economyukr.2018.08.075> [in Ukrainian].
4. Amosha, O., Lyakh, O., Soldak, M., & Cherevatskyi, D. (2018). Institutional determinants of implementation of the smart specialisation concept: case for old industrial coalmining regions in Ukraine. *Journal of European Economy*, 17(3), 305–332. <https://doi.org/10.35774/jee2018.03.305>
5. Shevtsova, H., Shvets, N., Kramchaninova, M., & Pchelynska, H. (2020). In search of smart specialization to ensure the sustainable development of the post-conflict territory: the case of the Luhansk region in Ukraine. *European Journal of Sustainable Development*, 9(2), 512–524. <https://doi.org/10.14207/ejsd.2020.v9n2p512>
6. Serdiuk, O. S. (2025). Transformation of the Economic System under the Impact of Industry 4.0 Technologies. *Ekonomika ta suspilstvo*, 3(111), 40–58. <https://doi.org/10.15407/econindustry.2025.03.040> [in Ukrainian].
7. Briukhovetska, N. Yu., & Chernykh, O. V. (2020). Industry 4.0 and Digitalisation of the Economy: Opportunities for Using Foreign Experience at Ukrainian Industrial Enterprises. *Ekonomika ta suspilstvo*, 2(90), 116–132. <https://doi.org/10.15407/econindustry2020.02.116> [in Ukrainian].
8. Vyshnevskiy, O. S. (2021). *Digital Platformisation of the National Economic Development Strategising Process*. Kyiv: Institute of Industrial Economics of NAS of Ukraine. <https://iie.org.ua/monografiyi/cifrovaplatformizacija-procesu-strateguvannya-rozvitku-nacionalnoi-ekonomiki/> [in Ukrainian].
9. Liashenko, V. I., & Vyshnevskiy, O. S. (2018). *Digital Modernisation of the Ukrainian Economy as an Opportunity for Breakthrough Development*. Poltava: Poltava University of Economics and Trade [in Ukrainian].
10. Shpak, O., Fedorka, P., & Pryhara, M. (2023). Smart Cities and the Internet of Things: Impact of IT Developments on Urban Development and Quality of Life. *Suchasnyi stan naukovykh doslidzhen ta tekhnologii v promyslovosti*, 3(25), 114–128. <https://doi.org/10.30837/ITSSI.2023.25.114> [in Ukrainian].
11. Danshyna, S., & Andriyev, S. (2025). Formation of a Smart City Model Considering the Dynamics of Urban Development Changes. *Suchasnyi stan naukovykh doslidzhen ta tekhnologii v promyslovosti*, 2(32), 16–32. <https://doi.org/10.30837/2522-9818.2025.2.016> [in Ukrainian].
12. Panchenko, A. O., Moroz, Yu. M., & Pidvysotskyi, Ye. V. (2025). Transformation of Ukrainian Cities into Smart Regions in the Context of Recovery and Sustainable Development. *Ekonomika ta suspilstvo*, 74. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-74-71> [in Ukrainian].
13. Klinovyi, D., Korzhunova, N., & Semenets, R. (2025). Formation of a Public–Private Polysubject of Spatial Development Governance. *Demohrafiia ta sotsialna ekonomika*, 3, 115–134. <https://doi.org/10.15407/dse2025.03.115> [in Ukrainian].
14. Petrova, I. P., & Shylepnytskyi, P. I. (2024). Public–Private Partnership in the Post-War Recovery of Ukraine: Key Challenges and Development Directions. *Upravlinnia ekonomikoiu: teoriia ta praktyka. Chumachenkivski chytannia*, 140–153. <https://doi.org/10.37405/2221-1187.2024.140-153> [in Ukrainian].
15. Venher, V. V., & Kushnirenko, O. M. (2025). Formation of a Public–Private Partnership Model as the Basis of Ukraine's Investment Policy. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, 1(79), 86–94. [https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1\(79\)-86-94](https://doi.org/10.12958/1817-3772-2025-1(79)-86-94) [in Ukrainian].
16. Petrova, I. P. (2025). Conceptual Principles of Iterative Institutional Support for Implementing State Policy of Investment Interaction between Government, Business and Society. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1(48), 72–79. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1\(48\).72-79](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.1(48).72-79) [in Ukrainian].

17. Ministry of Digital Transformation of Ukraine. (2025). Digital Transformation of Regions as One of the Key Priorities of the Ministry of Digital Transformation. <https://pravo.ua/tsyfrova-transformatsiia-rehioniv-odyn-z-osnovnykh-napriamiv-mintsyfyry/> [in Ukrainian].
18. Digital Transformation of Regions of Ukraine. (2025). Hromada Platform. <https://hromada.gov.ua/>
19. Digital Transformation Index of Territorial Communities of Ukraine (2025). Hromada Platform. <https://hromada.gov.ua/index> [in Ukrainian].
20. Digital Transformation Index of Ukrainian Regions: Results of 2024. (2025). Hromada Platform. <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-pidsumki-2024-roku> [in Ukrainian].
21. Digital Transformation Index of Ukrainian Regions 2023. (2024). Hromada Platform. <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-2023> [in Ukrainian].
22. Digital Transformation Index of Ukrainian Regions 2022. (2023). Hromada Platform. <https://hromada.gov.ua/research/indeks-cifrovoyi-transformaciyi-regioniv-ukrayini-2022> [in Ukrainian].

Received: 25.11.2025

Accepted: 19.12.2025

Ляшенко В. І., Петрова І. П., Рогоза М. Є., Землянкін А. І. Оцінка смарт-трансформацій територіальних громад Полтавської області в умовах повоєнного відновлення

У статті здійснено індикативне оцінювання смарт-трансформацій територіальних громад Полтавської області в умовах повоєнного відновлення. Обґрунтовано доцільність розгляду цифрової трансформації як необхідної, але недостатньої передумови смарт-розвитку громад, що потребує інтеграції з економічною модернізацією, інституційним посиленням та розвитком партнерських механізмів. Методичну основу дослідження становить використання Індексу цифрової трансформації територіальних громад / регіонів України як аналітичного проксі для оцінювання рівня цифрової зрілості та передумов смарт-трансформацій на місцевому рівні. Застосовано поєднання рейтингового, компонентного, квартильного та міжквартильного аналізу, що дозволило виявити просторову асиметрію цифрового розвитку, структурні дисбаланси між окремими складовими цифровізації та сформувати типологію смарт-профілів громад. Доведено наявність поляризації цифрового простору з формуванням відносно вузького ядра цифрово спроможних громад і широкої групи територій із низьким та середнім рівнем цифрової трансформації. Показано, що домінування адміністративно-сервісної цифровізації без належного розвитку цифрової економіки обмежує конверсію цифрових зусиль у стійкий соціально-економічний ефект. На основі отриманих результатів обґрунтовано доцільність переходу від уніфікованих програм цифровізації до диференційованих інструментів підтримки смарт-трансформацій, адаптованих до типу смарт-профілю громад. Особливу увагу приділено ролі публічно-приватного та міжнародно-публічно-приватного партнерства як інституційного механізму прискорення смарт-трансформацій у повоєнний період.

Ключові слова: смарт-трансформація, цифрова трансформація, територіальні громади, регіональний розвиток, індекс цифрової трансформації, типологія громад, публічно-приватне партнерство, повоєнне відновлення.

Liashenko V. I., Petrova I. P., Rohoza M. Ye., Zemliankin A. I. Assessment of Smart Transformations of Territorial Communities in Poltava Region under Post-War Recovery Conditions

The article provides an indicative assessment of smart transformations of territorial communities in Poltava region under post-war recovery conditions. The study substantiates the expediency of considering digital transformation as a necessary but insufficient prerequisite for smart development, which requires integration with economic modernisation, institutional strengthening, and partnership-based mechanisms. The methodological framework is based on the use of the Digital Transformation Index of territorial communities/regions of Ukraine as an analytical proxy for assessing the level of digital maturity and the preconditions for smart transformations at the local level. A combination of ranking, component-based, quartile and interquartile range (IQR) analysis is applied, enabling the identification of spatial asymmetry in digital development, structural imbalances among digitalisation components, and the formation of a typology of community smart profiles. The results reveal a pronounced polarisation of the digital space, characterised by the emergence of a relatively narrow core of digitally capable communities and a wide group of territories with low and medium levels of digital transformation. It is shown that the dominance of administrative and service-oriented digitalisation in the absence of sufficient development of the digital economy constrains the conversion of digital efforts into sustainable socio-economic effects. Based on the findings, the paper justifies the transition from uniform digitalisation programmes to differentiated smart transformation support instruments tailored to specific community smart profiles. Particular attention is paid to the role of public-private and international public-private partnerships as institutional mechanisms for accelerating smart transformations in the post-war period.

Keywords: smart transformation, digital transformation, territorial communities, regional development, Digital Transformation Index, community typology, public-private partnership, post-war recovery.

Формат цитування:

Ляшенко В. І., Петрова І. П., Рогоза М. Є., Землянкін А. І. Оцінка смарт-трансформацій територіальних громад Полтавської області в умовах повоєнного відновлення. *Вісник економічної науки України*. 2025. № 2 (49). С. 41-53. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.2\(49\).41-53](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.2(49).41-53)

Liashenko, V. I., Petrova, I. P., Rohoza, M. Ye., & Zemliankin, A. I. (2025). Assessment of Smart Transformations of Territorial Communities in Poltava Region under Post-War Recovery Conditions. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 2(49), 41-53. [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.2\(49\).41-53](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2025.2(49).41-53)

ЗМІСТ

НАУКОВІ СТАТТІ

Макроекономіка, економічна теорія та історія

1. **Антонюк В. П.**
СТРУКТУРНІ ЗМІНИ ПЕРЕРОБНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ
ВОЄННОЇ ЕКОНОМІКИ 3

Глобальна економіка та міжнародні економічні відносини

2. **Бойченко М. В., Бояркін М. О., Осадчий О. О.**
РИНОК МІЖНАРОДНИХ АВТОМОБІЛЬНИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ ВАНТАЖІВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДО ЄДИНОГО ЄВРОПЕЙСЬКОГО ТРАНСПОРТНОГО
ПРОСТОРУ: ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ, БАР'ЄРИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ 15
3. **Шелеметьєва Т. В., Александрова В. В.**
СТАТИСТИКО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ РОЗВИТКУ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ ІТАЛІЇ
ТА ЇЇ ГАСТРОНОМІЧНОГО СЕГМЕНТА ЯК СКЛАДОВИХ НАЦІОНАЛЬНОГО БРЕНДУ 26

Регіональна економіка

4. **Іванова М. І., Архипенко Т. А.**
КОНВЕРГЕНЦІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ ТА ЇЇ ВПЛИВ
НА СТАЛИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ 34
5. **Ляшенко В. І., Петрова І. П., Рогоза М. Є., Землянкін А. І.**
ОЦІНКА SMART-ТРАНСФОРМАЦІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД
ПОЛТАВСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ 41
6. **Ареф'єва О. В.**
ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ МЕХАНІЗМИ РОЗВИТКУ ПРОМИСЛОВИХ КЛАСТЕРНИХ
СИСТЕМ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ТА SMART-СПЕЦІАЛІЗАЦІЇ 54

Менеджмент

7. **Милян Ю. В.**
КОНЦЕПТУАЛІЗАЦІЯ SMART-СТРАТЕГУВАННЯ ТА ЙОГО АДАПТАЦІЯ
ДО КОРПОРАТИВНОГО СЕКТОРУ ЕКОНОМІКИ 62
8. **Рогоза М. Є., Гудзь Т. П., Костишина Т. А., Вівгоніченко Я. В., Максимчук Р. Ю.**
ФРЕЙМВОРКИ У БІЗНЕС-АНАЛІТИЦІ ПРОЕКТНОГО СТРАТЕГУВАННЯ
БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ БЕЗПЕКИ ТА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ СУБ'ЄКТІВ
ЕКОНОМІКИ НА ВИМОГУ СТАЛОГО РОЗВИТКУ 69
9. **Ярошевська О. В., Красноступ В. М.**
КРОС-ФУНКЦІОНАЛЬНІ КОМАНДИ У ВНУТРІШНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ ПІДПРИЄМСТВ
МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В КЛАСТЕРНИХ СТРУКТУРАХ 79
10. **Підгірна В. Н., Пушак Я. Я., Зибарева О. В.**
КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ГНУЧКОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ЗМІН У КОНТЕКСТІ
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ 85
11. **Ус Г.О., Шишка І.В., Коханчук В.П., Власова Я.М.** РОЗВИТОК КОРПОРАТИВІЗАЦІЇ
SMART-БІЗНЕСУ ТА УПРАВЛІННЯ ЙОГО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ
В УМОВАХ ЕКОНОМІКИ ЗНАНЬ 93

Управління людським капіталом і менеджмент персоналу

12. **Лозова Т. П.**
ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ ВИПУСКНИКІВ ЗАКЛАДІВ
ВИЩОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ 100
13. **Якушева О. В., Якушев О. В., Савін С. Ю., Гулак Д. В.**
СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ МАТЕРІАЛЬНОЮ МОТИВАЦІЄЮ ПЕРСОНАЛУ
ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ 111

Фінанси

14. **Розуменко В. Д., Островецьки В. І.**
ФОРМАЛІЗАЦІЯ ТА КІЛЬКІСНЕ ВИМІРЮВАННЯ СИНЕРГІЇ ЯК ПРОЦЕСУ І РЕЗУЛЬТАТУ:
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ТА ІНСТРУМЕНТАЛЬНІ РІШЕННЯ 120
15. **Сердюк О. С.**
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА КРАУДІНВЕСТИНГОВА ПЛАТФОРМА В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОЇ
ПРОМИСЛОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ 131

16. **Арич М. І.**
АКТУАРНА ДІЯЛЬНІСТЬ У СТРАХУВАННІ ЖИТТЯ ТА СТРАХУВАННІ НА ВИПАДОК
ХВОРОБИ (У ТОМУ ЧИСЛІ МЕДИЧНОМУ СТРАХУВАННІ): ОСОБЛИВОСТІ ТЕОРІЇ
ТА ПРАКТИКИ ГЕНЕТИЧНОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ..... 144

Цифрова економіка та інформаційні технології

17. **Гуцалюк О. М., Шайновський Р. Р.**
ВИБІР СИСТЕМ ІНФОРМАЦІЙНО-АНАЛІТИЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В ДІЯЛЬНОСТІ
ПІДПРИЄМСТВ КОРПОРАТИВНОГО ІТ-КЛАСТЕРУ 152
18. **Хандій О. О., Гречана С. І., Фільковський С. О.**
ЦИФРОВА ІНФРАСТРУКТУРА КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ПІСЛЯ ДЕОКУПАЦІЇ: ВТРАТИ
ТА ВІДНОВЛЕННЯ 166
19. **Пожуєва Т. О.**
ЦИФРОВІЗАЦІЯ ПРАЦІ ТА ТРАНСФОРМАЦІЯ ПРОФЕСІЙ: ВИКЛИКИ ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ 175
20. **Ткаченко А. М., Чорний Р. С.**
ДОРОЖНЯ КАРТА ДЛЯ ТОП-МЕНЕДЖЕРА ВІД ОПИСОВОЇ СТАТИСТИКИ
ДО КАУЗАЛЬНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ 180
21. **Гудзь П. В., Беліков Є. В.**
ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В УПРАВЛІННІ БІЗНЕС-ПРОЦЕСАМИ:
ТЕНДЕНЦІЇ ПЕРЕХОДУ ВІД ТОЧКОВИХ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ
ДО СИСТЕМНОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ..... 191

Відновлення економіки

22. **Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Погайдак О. Б., Гагалюк О. І.**
ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ВИКЛИКАНИХ ВІЙНОЮ
В УМОВАХ УПРАВЛІННЯ СЕРВІСНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ (ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЧИННИКИ
І МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СТРАТЕГІЇ СТАБІЛІЗАЦІЇ СУСПІЛЬНИХ
ПРОЦЕСІВ У ВОЄННИЙ ТА ПОВОЄННИЙ ПЕРІОДИ)..... 199
23. **Пожуєв Д. О.**
ЕВОЛЮЦІЯ КАТЕГОРІЙНОГО АПАРАТУ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ В УМОВАХ
СУЧАСНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ 205

Трибуна молодого вченого

24. **Поп В. В.**
БАР'ЄРИ ТА ДРАЙВЕРИ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ КОНСОЛІДАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНОЇ
ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НА ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВАХ УКРАЇНИ 212
25. **Височин В. В.**
ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ ТА ОЦІНЮВАННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНОГО
РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ 219
26. **Шевчук О. А., Колесніков М. О.**
АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ 226

ДИСКУСІЙНИЙ КОЛЕГ

27. **Охременко С. В., Костюченко М. П.**
ПРОФЕСІЙНА КВАЛІФІКАЦІЯ МЕТОДОМ ОНЛАЙН-ЗАХИСТУ ДОСВІДУ НА РИНКУ
БУДІВЕЛЬНИКІВ 235

ПАМ'ЯТИ КОЛЕГ

28. СВІТЛІЙ ПАМ'ЯТІ ЗАСЛУЖЕНОГО ДІЯЧА НАУКИ І ТЕХНІКИ УКРАЇНИ Д.Е.Н., ПРОФ.
ВІРИ ІВАНІВНИ КУЦЕНКО 249

Академія економічних наук України
Інститут економіки промисловості НАН України

ВІСНИК ЕКОНОМІЧНОЇ НАУКИ УКРАЇНИ

№ 2 (49) 2025

Науковий журнал

Відповідальний за видання *В. І. Ляшенко*
Редактор *М. Г. Білопольський*

*Оригінал-макет підготовлено у відділі інформатизації наукової діяльності
Інституту економіки промисловості НАН України*

Адреса редакції: *03057, Київ, вул. Марії Капніст, 2*
Тел. (050) 476 55 63
E-mail: *slaval.aenu@gmail.com*

Підп. до друку 29.12.2025 р.
Папір офсетний.
Обл.-вид. арк. 31,5.
Наклад 250 прим.

Формат 60x84/8.
Друк різнографія.
Ум.-друк. арк. 29,3.
Гарнітура «NewtonС».

Замовлення № 1547.

Надруковано
Полтавський університет економіки і торгівлі
к. 48, вул. Івана Банка, 3, м. Полтава, 36003.
E-mail: *pvv.puet@gmail.com*

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру видавців, виготівників
і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 8076 від 28.02.2024 р.